มงคล ๓๗ ประการ

และ

ศาสนพิธี

โดย

น.อ.หลวงสำรวจวิถีสมุทร

เจ้าภาพพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ

ในงานฌาปนกิจศพ

ส.อ. บุญส่ง มีแสงนิล

ฌาปนสถานวัดโสมนัสวิหาร

วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๑๑

มงคล ๓๗ ประการ

และ

ศาสนพิธี

โดย

น.อ.หลวงสำรวจวิถีสมุทร

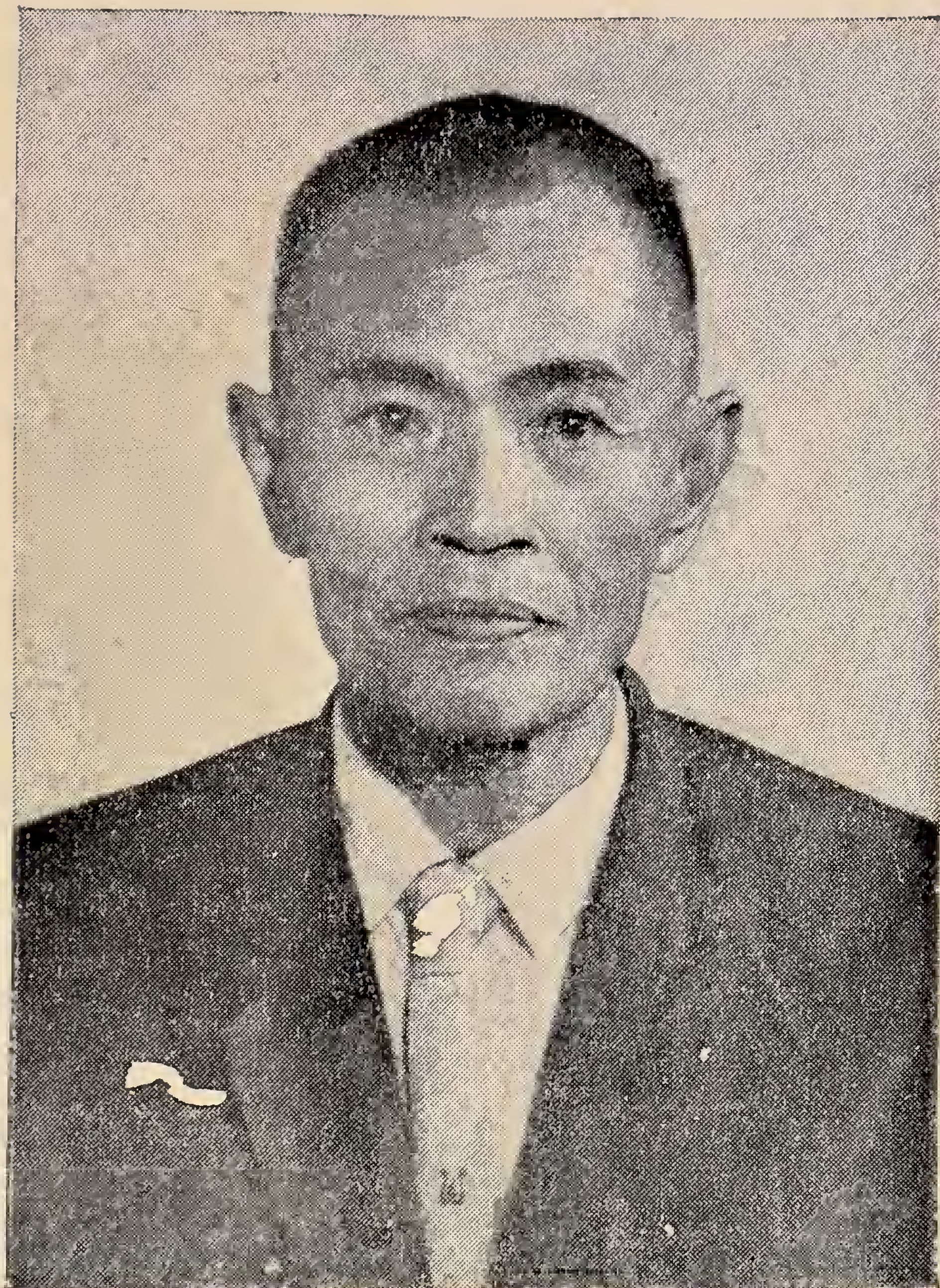
เจ้าภาพพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ

ในงานฌาปนกิจศพ

จ.ส.อ. บุญส่ง มีแสงนิล

ณ ฌาปนสถานวัดโสมนัสวิหาร

วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๑๑

จ. ส. อ. บุญส่ง มีแสงนิล

ชาตะ ๒๗ ม. ค. ๒๔๕๐

มรณะ ๑๒ ม. ค. ๒๕๑๑

คำนำ

ด้วย จ.ส.อ. สุริยน มีแสงนิล จะทำการปลงศพบิดา ได้มาขอเรื่องมงคล ๓๗ ประการซึ่งข้าพเจ้าร้อยกรองขึ้นจากมงคลสูตร เพื่อพิมพ์แจกเป็นธรรมบรรณาการ ในงานฌาปนกิจศพบิดา ข้าพเจ้าจึงอนุมัติให้พิมพ์ได้ตามความประสงค์ อันมงคลสูตรนั้นเราได้ยินได้ฟังพระท่านสาธยายอยู่เสมอเป็นภาษาบาลีมีเฉพาะหัวข้อไม่มีขยายความให้กว้างออกไป บอกแต่ว่าทำอย่างนั้นๆ เป็นมงคลอันสูงสุด ที่ข้าพเจ้าร้อยกรองขึ้นนั้นก็คือยกเอาหัวข้อขึ้นมาตั้งเป็นนิกเขปบท เช่น อเสวนา จ พาลานํ ซึ่งก็จะแปลได้เพียง อย่าคบคนพาล ข้าพเจ้าก็ขยายออกไปตามความคิดความเห็น ว่าการคบคนพาลนั้นมีโทษอย่างไรบ้าง โดยนัยเดียวกับพระท่านแสดงพระธรรมเทศนา ท่านก็ยกเอาคาถาภาษาบาลีมาตั้งเป็นนิกเขปบทก่อน แล้วก็แยกแยะออกไปเป็นข้อความพิสดาร เท่าที่ท่านเห็นว่าอยู่ในขอบเขตของคาถา

ภาษาบาลีนั้น นอกจากนี้ก็ยังมีเรื่องศาสนพิธี ซึ่งข้าพเจ้าได้เคยรู้เคยเห็นมาบ้าง ได้จากหนังสือต่าง ๆ ที่ท่านผู้รู้เขียนไว้บ้าง ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นความประสงค์ของเจ้าภาพ มาผนวกเข้าอีกเรื่องหนึ่ง

ในการที่ จ. ส. อ. สุริยน มีแสงนิล ได้ประกอบการบำเพ็ญกุศล เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อบิดาผู้ล่วงลับไปแล้วนี้ นับว่าได้ทำหน้าที่ของบุตรอันควรสรรเสริญ

หากหนังสือนี้จะบังเกิดกุศลประโยชน์ใด ๆ ได้บ้าง ของจงเป็นอุปถัมภกปัจจัยแก่ จ. ส. อ. บุญส่ง มีแสงนิล ผู้ล่วงลับไปแล้ว ให้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพตามควรแก่คติวิสัยเทอญ

น. อ. หลวงสำรวจวิถีสมุทร

๒๐ เมษายน ๒๕๑๑

มงคล ๓๗ ประการ[๑]

สมัยหนึ่ง พระอานนท์ คนขยัน
สดับธรรม์ เทศนะ พระบรรหาร
ในคราพระ พุทธองค์ ผู้ทรงญาณ
ทรงสำราญ อยู่ในเขต เชตวัน
อันอยู่ใกล้ พารา สาวัตถี
อนาถบิณ - ฑิกที่ ให้สร้างสรรค์
ราตรีหนึ่ง จึงอมร จรจรัล
จากสวรรค์ ชั้นฟ้า สุราลัย
มาเฝ้าบาท นาถมุนี ศรีสรรเพ็ชญ์
กราบทูลเหตุ ไต่ถาม ตามสงสัย

---

๑. มงคลสูตรนี้บางแห่งท่านแยกออกเป็น ๓๘ ประการ คือ แยก ปุตฺตทารสฺส สงฺคโห ออกเป็นสงเคราะห์บุตรประการหนึ่ง สงเคราะห์ภรรยาประการหนึ่ง แต่ที่ข้าพเจ้าไม่ได้แยกนั้น เพราะเห็นว่าคาถาเดิมในภาษาบาลีเป็นบาทเดียวกัน จึงคงมี ๓๗ ประการ

ว่าเทวา มานุษย์ ในเวไนย
คิดจะใคร่ ได้สดับ สรรพมงคล
ซึ่งเป็นธรรม์ อันสูงสุด ไว้ยุดยึด
เพื่อประพฤติ ให้ถึง ซึ่งมรรคผล
สมเด็จองค์ ทรงพรต ทศพล
กล่าวยุบล เทศนา สาธยาย

๑. อเสวนา จ พาลานํ

อันชนพาล ท่านว่า อย่าได้คบ
ให้หลีกหลบ พบปะ ผละหนีหาย
จะนำตน หม่นหมอง ต้องระคาย
นำความร้าย ป้ายผิด มาติดตน
ชวนดื่มเหล้า เมายา พาประมาท
ความผิดอาจ ถึงตัว ชั่วคือผล
จะพาพลอย ย่อยยับ ถึงอับจน
ชวนไปปล้น ไปจี้ มีทั้งนั้น

ชวนไปเล่น การพนัน ดันเข้าซ่อง
มีแต่ช่อง เสียหาย ร้ายมหันต์
เรื่องจะไป ทางดี มีศีลธรรม์
อย่านึกฝั้น ที่จะค้น ในชนพาล
อย่าไว้เนื้อ เชื่อใจ ไม่ได้ดอก
มันย้อนยอก ออกอุบาย หลายสถาน
ไม่กลัวบาป กลัวเวร เป็นสันดาน
คอยล้างผลาญ แม้แต่มิตร เพราะจิตทราม
เหตุฉะนั้น ท่านจึงว่า อย่าได้คบ
จงหลีกหลบ ให้พ้น คนเขาหยาม
จะย่อยยับ อัปรีย์ ไม่มีงาม
มีแต่ความ เสียหาย ร้ายทุกทาง

๒. ปณฺฑิตานญฺจ เสวนา

คบบัณฑิตย์ สนิทไว้ ไม่ไร้ผล
ไม่พาตน ตกต่ำ จำแบบอย่าง

มีแต่คุณ ความดี ไม่มีจาง
เป็นแหล่งสร้าง วิทยา มาสู่ตน
ผู้ขึ้นชื่อ คือบัณฑิตย์ จิตสะอาด
ท่านมุ่งมาด แต่จะสร้าง ทางกุศล
มีเมตตา การุญ ค้ำจุนคน
มีแต่ผล ข้างดี ไม่มีร้าย
จะพูดทำ กรรมใด ไม่ประมาท
ให้พลั้งพลาด ปราศชั่ว กลัวเสียหาย
ท่านสอนสั่ง รั้งใจ ให้กลัวอาย
มีความหมาย ฝ่ายข้าง ในทางคุณ

๓. ปูชา จ ปูชนียานํ

จงบูชา บรรดาผู้ ควรบูชิต
กระทำกิจ ต้อนรับ สนับสนุน
เกิดคุณงาม ความดี นี้เป็นทุน
จะอบอุ่น เอิบอาบ ซาบซึ้งใจ

เป็นมงคล ดลสู่ ผู้ปฏิบัติ
ย่อมขจัด มลทิน สิ้นไปได้
ท่านจึงชวน ควรพิจา– รณานัย
ไม่ว่าใคร ได้ทำ เป็นกรรมดี

๔. ปฏิรูปเทสวาโส จ

จะอยู่ใน ถิ่นฐาน ย่านไหนไหน
ควรดูให้ สมควร และถ้วนถี่
ทั้งน้ำท่า หาง่าย สบายดี
อีกวิถี มาไป ไม่วกวน
มีมดหมอ พอหา รักษาไข้
จะทำไร่ ทำนา พอหาผล
คนบ้านใกล้ เรือนชิด เป็นมิตรตน
ไม่มีคน เป็นพาล เที่ยวรานระ
มีวัดวา อาราม ชีพราหมณ์เพศ
ในขอบเขต พระวินัย ไม่เกะกะ

รู้หลักธรรม นำแผ่ แก่คณะ
คือมีพระ เป็นที่พึ่ง จึงควรเนา

๕. ปุพฺเพ จ กตปุญฺญตา

ความเป็นผู้ ก่อกุศล แต่หนก่อน
บุญจะย้อน ตามสนอง ไม่หมองเศร้า
ประสพสุข ทุกข์คลาย สบายเบา
บาปไม่เผา ร้อนใจ ภัยไม่มี
กองกุศล หนบรรพ์ อันสร้างไว้
ย่อมตามไป ทุกภพ ไม่หลบหนี
เราทั้งมวล ควรทำ แต่กรรมดี
เป็นวิถี หนีทุกข์ สุขสมปอง

๖. อตฺตสมฺมาปณิธิ จ

พึงตั้งตน ไว้ชอบ ไม่กอรปชั่ว
จงเกรงกลัว บาปไว้ อย่าให้หมอง
อะไรชั่ว อะไรชอบ มอบใจตรอง

มีเงินทอง ก็ให้มี ที่ชอบควร
ถ้าตั้งตน ไว้ผิด ติดจะยุ่ง
คืนยังรุ่ง วันยังค่ำ ทำปั่นป่วน
เมื่อประกอบ ชอบไว้ ไม่เรรวน
สิ่งรบกวน ชวนช้ำ ไม่กล้ำกลาย

๗. พาหุสจฺจญฺจ

พึ่งให้ชัด ถนัดแน่ แท้ทุกอย่าง
รู้หนทาง ไหนสุข ทุกข์ก็หาย
ถ้ารู้ผิด จิตเรา ย่อมเมามาย
อย่าตะพาย พึ่งผิด มาติดตน
ได้พึ่งมาก รู้มาก หากรู้ถูก
ย่อมฝั่งปลูก ปัญญา หามรรคผล
ทางชั่วร้าย คลายคลี่ นี่มงคล
ถึงยากจน ข้นขัด จัดเป็นคุณ

๘. สิปฺปญฺจ

หมั่นฝึกฝน ยลยิน ศิลปศาสตร์
ให้สามารถ ปราชญ์เปรื่อง เป็นเครื่องหนุน
เปรียบดั่งคน ขายค้า ย่อมหาทุน
พอค้ำจุน จึงไม่จม ล้มละลาย
อันศิลป วิทยา ถ้าเจนจัด
รู้แน่ชัด ความคิด ไม่ผิดหมาย
เป็นสเบียง เลี้ยงตน ไปจนตาย
ไม่มีสาย ไม่มีช้า อย่าละเลย

๙. วินโย จ สุสิกฺขิโต

อันวินัย ให้ศึกษา อย่าให้หย่อน
เป็นอาภรณ์ รัตนา หนาพ่อเอ๋ย
ถ้าย่านหย่อน ค่อนไม่งาม เพราะความเคย
คนจะเอ่ย ค่อนได้ ไม่สมควร

๑๐. สุภาสิตา จ ยา วาจา

กล่าววาจา สุภาษิต ไม่ผิดพลาด
เป็นคำปราชญ์ วาจนะ ควรสงวน
ให้ชนจำ นำใช้ ได้ทั้งมวล
ต้องทบทวน ครวญใคร่ ใส่ใจจำ
การพูดมาก ปากโว โอ้เอ่ยอวด
ไม่เคยบวช เคยเพียร เคยเรียนร่ำ
ไร้คุณค่า หาไม่ได้ ในถ้อยคำ
ยิ่งครอบงำ ทำจิต ให้บิดเบือน

๑๑. มาตาปิตุอุปฏฐานํ

อันมารดา บิดา บูชาท่าน
อุปการ เลี้ยงรักษา ไว้หนาเพื่อน
ท่านมีคุณ พูนพ้น ตนต้องเตือน
ตนเข้าไว้ ไม่ให้เชือน เลือนลืมคุณ
ตั้งแต่เรา จากท้อง มองเห็นโลก

นับเป็นโชค ได้มารดา มาเกื้อหนุน
ไม่รังเกียจ เดียดฉัน ชั้นอากูล
ท่านวายวุ่น อยู่ไม่เว้น เป็นกังวล
พอสอนพูด ท่านก็วอน สอนให้พูด
ทั้งให้ดูด ขีระ จากสถน
แผ่เมตตา การุญ อุ่นอกตน
อุตส่าห์สน ใจสอน ไม่นอนใจ
ทั้งอาบน้ำ ป้อนข้าว เฝ้าถนอม
ยังเห่กล่อม ให้นิทร์ พิสมัย
ยามป่วยไข้ ไม่ร้าง ไปห่างไกล
อกเหมือนไฟ เกรงบุตร จะมุดม้วย
กินไม่ได้ ไร้ไม่ตอม อ้อมแอบอก
ไม่ให้บก ให้พร่อง ประคองช่วย
อดตาหลับ ขับตานอน อ่อนระทวย
เพราะห่วงด้วย ลูกน้อย ไม่ปล่อยวาง
เราทำมา หาได้ ควรใช้หนี้

เป็นวิธี ที่ประเสริฐ เลิศทุกอย่าง
ยกพระคุณ หนุนนำ มาปล้ำวาง
ไว้บนกลาง กระหม่อม น้อมคำนึง
ยามแก่เฒ่า เฝ้าธุระ อย่าผละพ้น
เป็นกังวล สนใจ ไปให้ถึง
พระคุณใคร ไหนเล่า เขาตราตรึง
ให้ลึกซึ้ง เกินแม่พ่อ ก็ไม่มี
เปรียบให้เห็น เช่นพรหม อบรมบุตร
คอยช่วยฉุด เกรงจัก เสียศักดิ์ศรี
ให้เว้นชั่ว ทำชอบ กอรปความดี
เฝ้าจ้ำจี้ จ้ำไช ไม่ละเลย
เปรียบดั่งครู อยู่กับเหย้า เฝ้าฝนฝึก
ทั้งตื้นลึก หนาบาง ไม่วางเฉย
เป็นพระคุณ อุ่นเกล้า พวกเราเอย
อย่าเฉยเมย อุปถัมภ์ ค้ำจุนเจือ
กตัญญู รู้หนุน แทนคุณท่าน

แสดงการ กตเวที นั้นดีเหลือ
รักษาดี นี้ไว้ ให้เหมือนเกลือ
ย่อมไม่เรื้อ ความเค็ม เต็มฉันใด
ลูกบางคน ไม่สนใจ ในพ่อแม่
เห็นท่านแก่ รังเกียจท่าน พานเหลวไหล
นิสัยนี้ มีอยู่ ในผู้ใด
เขาควรได้ นามว่า อกตัญญู

๑๒. ปุตฺตทารสฺส-สงฺคโห

สงเคราะห์บุตร ภรรยา อย่าทอดทิ้ง
อันเป็นสิ่ง ธรรมดา หน้าที่สู
เราหามา ทำมา ชายตาดู
อย่าปล่อยอยู่ ยากไร้ ไม่สมควร
ภรรยาดี นี้หนา หายากนัก
ถนอมรัก ปักใจ ใฝ่สงวน
มีสินทรัพย์ นับให้ ไม่แปรปรวน
เป็นกระบวน แบบอย่าง ทางเสบย

ให้อาภรณ์ ประดับ สำหรับเจ้า
มอบการเหย้า การเรือน อย่าเชือนเฉย
อย่านอกจิต คิดหาใหม่ ไว้ชมเชย
สิ่งที่เคย ทำผิด คิดละเว้น
จงยกย่อง น้องนาง อย่างสมศักดิ์
อารีรัก เชิดชู คู่ยากเข็ญ
อย่าพาไป ทางต่ำ ไม่จำเป็น
การเต้นเต้น รำรำ ระยำแยะ
อนึ่งบุตร สุดรัก อย่าผลักผละ
เอาธุระ ปะบั้ง อย่านั่งแฉะ
ต้องสอนสั่ง ตั้งบังคับ จับได้แคะ
คอยช่วยแนะ ให้วิชา หาความรู้
เราผู้สร้าง อ้างว่า ข้าเป็นพ่อ
ต้องคอยก่อ คอยสร้าง ในทางกู้
ฝึกให้ดี มีปัญญา เชิดหน้าชู
เปรียบเหมือนครู อยู่ในบ้าน ก็ปานกัน

อย่าปล่อยปละ ละเลย จงเงยหน้า
ดูธิดา ดูบุตร ให้ยุดมั่น
ในศีลธรรม กรรมดี นี้สำคัญ
เป็นมิ่งขวัญ ของบ้าน ท่านจริงจริง
อย่าหลงไหล ไปเที่ยว ไม่เหลียวหลัง
ออกจากรัง แส่ส่าย ทั้งชายหญิง
ปล่อยลูกเต้า เข้าไว้ ไร้ที่พิง
เด็กถูกทิ้ง ตามลำพัง รั้งยากเย็น
สงเคราะห์ให้ ศึกษา สมฐานะ
ถ้าเลยละ ปละปล่อย หน่อยจะเหม็น
เมื่อใจแตก แหกคอก นอกประเด็น
เที่ยวได้เพ่น ได้พ่าน ทั่วบ้านเมือง
กลายเป็นเด็ก อันธพาล สันดานชั่ว
พ่อแม่มัว เฉไฉ ไม่เอาเรื่อง
ย่อมได้เห็น ได้รู้ อยู่เนืองเนือง
ระคายเคือง ต่อสังคม ไม่สมควร

๑๓. อนากุลา จ กมฺมนฺตา

จะประกอบ กิจการ งานอย่างไหน
ดูที่ไม่ อากูล วุ่นบั่นบ่วน
เลือกที่ชอบ ประกอบกิจ คิดทบทวน
จงสอบสวน ถูกแน่ แท้จึงทำ
เพราะมิจฉา อาชีวะ ระดะดื่น
หากใครยื่น เข้ามา อย่าถลำ
ถ้าพลาดพลั้ง รั้งเรา เข้าสู่กรรม
อาจระยำ ไปได้ เพราะไม่ตรอง

๑๔. ทานญฺจ

ทำบุญทาน การกุศล มีผลมาก
แม้จะจาก โลกไป ไม่มัวหมอง
มั่งมีทรัพย์ จับจ่าย เป็นก่ายกอง
เชิญท่านมอง หาทาง สร้างกองบุญ
สร้างวัดวา อาราม งามเลิศล้น

ช่วยคนจน ขันขัด จัดเกื้อหนุน
ผลอนันต์ มั่นคง เหมือนลงทุน
ไว้เจือจุน ภพหน้า ถ้าหากมี
อันเงินทอง กองก่าย ตายก็สูญ
เกิดวายวุ่น แย่งทึ้ง กันอึงมี่
มีตัวอย่าง ทางยุ่ง คลุ้งราคี
เมื่อชีวี ปลดปลิด ไม่ติดไป
เรารู้เช่น เห็นชัด ถนัดแน่
จึงควรแก้ แต่ต้น ผลคงได้
จาคะทาน การกุศล มีผลไกล
หากำไร ใส่ตัว อย่ามัวตา

๑๕. ธมฺมจริยา จ

การประพฤติ ยึดธรรมะ ละความชั่ว
ไม่เกลือกกลั้ว บาปธรรม จำไว้หนา
อันธรรมดี มีประจำ ค้ำโลกา

ทั้งเทวา มานุษย์ ต้องยุดธรรม
ในหมู่ใด ไม่มีธรรม จำไว้เถิด
มักจะเกิด ปั่นป่วน ชวนถลำ
โลกจะแหลก แตกดับ ยับระยำ
เพราะขาดธรรม คุ้มครอง ต้องย่อยยับ
การมีธรรม นำใจ ให้ใสสด
ขจัดหมด บาปกรรม เพราะธรรมขับ
จิตสะอาด ปราศกิเลส เหตุซ้อนซับ
พอจะนับ ว่ามนุษย์ วิสุทธิ์คุณ

๑๖. ญาตกานญฺจ สงฺคโห

การสงเคราะห์ หมู่ญาติ ชาติเชื้อสาย
อย่าดูดาย เมินมอง ต้องอุดหนุน
เขายากจน ข้นขัด จัดเจือจุน
อนุกูล อุปถัมภ์ ค้ำจุนกัน
อย่าเพิกเฉย เลยละ ผละทอดทิ้ง

ต้องพึ่งพิง กันได้ ใช่ใครนั่น
โน่นก็พี่ นี่ก็น้อง พ้องพงศ์พันธุ์
คุณอนันต์ เหลือนับ รับเจือจุน

๑๗. อนวชฺชานิ กมฺมานิ

กรรมทั้งหลาย ไม่มีโทษ โปรดพินิจ
ไม่เห็นผิด แล้วจึงก่อ ก็ไม่วุ่น
จงมุ่งจิต คิดสร้าง แต่ทางคุณ
อันเป็นบุญ เป็นกุศล ผลมากมาย
ถ้ากรรมใด ให้โทษ โปรดอย่าก่อ
มันเป็นข้อ ไม่ดี มีเสียหาย
กรรมเป็นโทษ โฉดชั่ว ควรกลัวอาย
เป็นสิ่งร้าย จักรับ อัประมาน

๑๘. อารตี วิรตี ปาปา

กระบวนบาป หยาบช้า ควรลาเลิก

ถ้าไม่เพิก ไม่ถอน ร้อนหนาท่าน
ตกนรก หมกปรัก อยู่ดักดาน
อันเป็นการ ไร้ค่า ไม่น่าทำ
อะไรบาป ทราบได้ ใจคอยบอก
ปล่อยให้พอก ตนนัก จักถลำ
ดีหรือชั่ว ตัวเอง ควรเกรงกรรม
ความระยำ ทำง่าย ปลายมือร้อน

๑๙. มชฺชปานา จ สญฺญโม

อันสุรา ว่าเหล้า มันเมามาก
จงตัดราก อยากก็งด อดเลิกถอน
ดื่มบ่อยบ่อย คอยติด คิดสังวร
เมาแล้วนอน ที่ไหน ได้ทั้งนั้น
เป็นต้นตอ ข้อประมาท ให้พลาดผิด
ดื่มจนติด ยกแก้ว แล้วมือสั่น
เห็นธงแดง เข้าหนอ คอมันคัน

ลมคอยดัน ออกทางปาก อยากจะซด
จับแก้วแรก มือสั่น อยู่งันงก
สั่นจนหก เรี่ยไหล ไปจวนหมด
ต้องไต่ราว สาวตามแขน เข้าแทนทด
ได้ลิ้มรส ต้องลิ้น กินจนคลาน
พอเต็มคราบ ซาบซึม ลืมสติ
ฤทธิ์มันผลิ ขึ้นหน้า ดูกล้าหาญ
ตีหัวหมา ปาหัวเจ๊ก โกกเกกพาล
เที่ยวระราน เพราะเหล้า มันเผาลน
ท่านจึงให้ ละเว้น เพราะเห็นโทษ
หาประโยชน์ ไม่ได้ ที่ให้ผล
ควรน้อมนำ ธรรมรส ทศพล
ประพฤติตน พ้นชั่ว ไม่มัวเมา

๒๐. อปฺปมาโท จ ธมฺเมสุ

อย่าประมาท ในธรรมะ หมั่นประยุกต์
เป็นเครื่องปลุก ให้ตื่น พื้นจากเขลา

ใดเป็นธรรม นำใส่ ในตัวเรา
อย่ารับเอา อธรรม น้อมนำมา
อย่าเห็นธรรม ไม่จำเป็น เว้นก็ได้
มักพาใจ พัวพัน กับตัณหา
ให้เกิดโลภ เกิดโกรธ โทษมัวตา
ย่อมจักพา หม่นหมอง ไม่ต้องการ

๒๑. คารโว จ

ความเคารพ นบนอบ นั้นชอบนัก
คนเขามัก มีจิต คิดสงสาร
มีสัมมา คารวะ เป็นประมาณ
ครูอาจารย์ สำสงฆ์ จงวันทา
มือสิบนิ้ว ประนม ก้มศีรษะ
การมานะ ถือตัว ชั่วนักหนา
ย่อมขาดคน สมเพช เวทนา
เพราะเห็นว่า เย่อหยิ่ง สิ่งไม่งาม

๒๒. นิวาโต จ

ไม่จองหอง พองขน คนเขารัก
ให้รู้จัก วางตน คนไม่หยาม
ผู้จองหอง พองขน เป็นคนทราม
พยายาม ทำตน ไกลมลทิน
ให้สงบ เสงี่ยม เจียมตัวไว้
ใครก็ไม่ มีจิต คิดติฉิน
รู้ถ่อมตน คนชม นิยมยิน
ย่อมไม่สิ้น คนรัก ใครจักชัง

๒๓. สนฺตุฏฺฐี จ

ถือสันโดษ ยินดี เท่ามีอยู่
เป็นทางสู้ ไล่โลภ ให้ถอยหลัง
ถ้าไม่ใช่ ของข้า อย่าอีนัง
ให้จิตตั้ง มั่นไว้ ในทางตรง
การทำมา หากิน ไม่ปลิ้นปล้อน

ไม่ยอกย้อน ซ่อนเงื่อน จนเพื่อนหลง
อย่าโลภมาก อยากได้ ใจพะวง
นี่คือองค์ สันโดษ ประโยชน์มี

๒๔. กตญฺญุตา

กตัญญู รู้คุณ ผู้หนุนเกื้อ
เขาเอื้อเฟื้อ เรามา อย่าล่าหนี
ต้องแทนทด ชดใช้ ให้ทวี
เอื้ออารี ต่อท่าน เป็นการควร
คนที่ลืม คุณคน ชนชั่วช้า
แม้ประสบ พบหน้า ล่าหนีด่วน
บอกนิสัย ใจต่ำ หมดน้ำนวล
อาจจะชวน ทำชั่ว มัวมลทิน

๒๕. กาเลน ธมฺมสฺสวนํ

เมื่อถึงกาล ฟังธรรม ท่านพร่ำสอน
ควรสังวร ผ่อนจิต คิดถวิล

ใคร่ครวญธรรม จำใส่ ในใจจินต์
ที่ได้ยิน ได้ฟัง นั่งนอนตรอง
อย่าพูดคุย คุ้ยขาน ณ กาลนั้น
มัวโจษจัน จ๊ะจ๋า มันน่าถอง
จำให้แม่น แก่นความ ตามคัลลอง
เห็นถูกต้อง ปฏิบัติ ขัดฟอกใจ

๒๖. ขนฺตี จ

การสะกด อดกลั้น ถือขันติ
ใครตำหนิ ติเตียน เพียรกล่าวไข
ใครนินทา ว่าร้าย ปล่อยหายไป
สงบได้ เป็นคุณ ไม่วุ่นวาย
เปรียบเสมือน ใครใคร เขาให้ของ
เราไม่ต้อง ประสงค์ จำนงหมาย
คืนเจ้าของ ผู้ให้ ไปทุกราย
มันย่อมกลาย กลับสู่ ผู้ให้เรา

การด่าแช่ง แรงร้าย หมายเสียว่า
ยังดีกว่า ตีพื้น นั้นไหมเล่า
ถ้าหากเขา ตีพื้น นั้นยังเบา
ดีกว่าเขา ทำร้าย ให้วายปราณ
หากเขาจะ ล้างผลาญ ประหารฆ่า
ยังดีกว่า เราปอง จ้องประหาร
ตัวของเรา ให้วอดวาย ทำลายลาญ
เหมือนดั่งวาน ให้เขาฆ่า ไม่อาวรณ์

๒๗. โสวจสฺสตา

ความเป็นผู้ ว่าง่าย คล้ายคือด้าน
ทิ้งสันดาน ดึงดัน รู้ผันผ่อน
ไม่กระบวน กระบิด จริตงอน
ค่อยโอนอ่อน ผ่อนปรน ผลเป็นคุณ

๒๘. สมณานญฺจ ทสฺสนํ

ได้ทอดทัศน์ สมณะ คุณอเนก

อดิเรก ผลลาภ เอิบอาบหนุน
คือไต่เต้า เข้าหา เนื้อนาบุญ
ได้เทิดทูน บูชา ธรรมามิส

๒๙. กาเลน ธมฺมสากจฺฉา

ถึงเวลา หาข้อธรรม นำขยาย
อภิปราย โต้ตอบ รู้ชอบผิด
แล้วน้อมนำ จำไป ใช้ความคิด
ให้ฝั่งติด จิตใจ ค่อยไตร่ตรอง
เพื่อแลกเปลี่ยน ทฤษฎี ชี้ผิดถูก
ได้ฝั่งปลูก ความรู้ สู่สมอง
ท่านเมธี มีอยู่ รู้คัลลอง
คอยสอดส่อง สืบเสาะ ให้เหมาะควร

๓๐. ตโป จ

จงเพียรเผ้า เผากิเลส เหตุชั่วร้าย
ที่คลุมกาย คลุมใจ ให้ปั่นป่วน

ให้ลาญแหลก แตกไป ไผ่ทบทวน
อย่าให้กวน ใจได้ ไร้มลทิน
พึงน้อมจิต คิดดู รู้จักข่ม
มันหมักหมม อยู่ตรงไหน ไล่ให้สิ้น
ข้อสำคัญ ตัณหา มาเกาะกิน
จนแผ่นดิน กลบหน้า ไม่ลาลด
ใช้ปัญญา ฆ่ามัน หั่นให้แหลก
ถ้าหลงแบก หลงหาม มันตามกด
มักพาจิต บิดผัน เผ้ารันทด
ใครไล่หมด จากใจ ย่อมไปดี

๓๑. พฺรหฺมจริยญฺจ

ประพฤติเพศ พรหมจรรย์ สันติสุข
เลิกคลึคลุก โลกวิสัย ไม่สูสี
กามฉันท์ นั้นหรือ คือราคี
หาวิธี หนีละ ผละพ้นไป
เรื่องเมถุน วุ่นวาย ทะลายแหลก

อย่าหลงแบก หลงหาม กามวิสัย
จะผุดผ่อง มองเห็น เป็นนวลใย
หมดผ้าไฝ ใสสะอาด ปราศธุลี
ท่านเปรียบพรหม อุดมพักตร์ ลักษณะ
ตามหลักพระ ศาสนา มีหน้าสี่
เรียกว่าพรหม วิหารธรรม นำสู่ดี
คือย่อมมี เมตตา กรุณา
มุทิตา อุเบกขา พรหมาณัติ
ปฏิบัติ ดัดนิสัย เข้าไปหา
จะแช่มชื่น รื่นรมย์ เหมือนพรหมา
จึงชื่อว่า อบรม พรหมจรรย์

๓๒. **อริยสจฺจาน ทสฺสนํ**

ให้เห็นแจ้ง อริยสัจ ตัดกิเลส
จะสิ้นเหตุ เกิดตาย ทำลายขันธ์
ไปทางดี หนีกรรม ตามไม่ทัน

ไม่พัวพัน ตัณหา กามารมณ์
รู้ถึงทุกข์ สมุทัย นิโรธมรรค
แม้ประจักษ์ แจ้งจริง ทุกสิ่งสม
เดินสายกลาง ย่างไป ไม่ตกตม
บาปไม่บ่ม ข่มได้ ไปนิพพาน

๓๓. **นิพฺพานสจฺฉิกิริยา จ**

จงเพียรแจ้ง พระนิพพาน ให้ซ่านซาบ
กระบวนบาป อาบจิต คิดเผาผลาญ
หมดกิเลส เหตุร้าย เมื่อวายปราณ
ถึงนิพพาน ผ่นพ้น จากวนวัฏฏ์

๓๔. **ผุฏฺฐสฺส โลกธมฺเมหิ จิตฺตํ ยสฺส น กมฺปติ**

เมื่อโลกธรรม สัมผัส รัดรึงติด
ต้องทวนจิต ของเรา เฝ้าเบ่าบั้ด
อย่าปล่อยให้ โลกธรรม ครอบงำรัด
มันอึดอัด ขัดข้อง หม่นหมองใจ

๓๕. อโสกํ

สละโศก โรคเศร้า บรรเทาร้อน
อย่าอาวรณ์ วุ่นนัก จักหมองไหม้
จะมัวเศร้า โศกซ้ำ ไปทำไม
มันทำให้ เกิดเหตุ เวทนา

๓๖. วิรชํ

ปราศจาก ฝ้าธุลี นี้ดีเลิศ
อันตายเกิด ไม่ประสบ พบแล้วหนา
หมดไฝฝ้า ราคี มีปัญญา
คือมรรคา ไปนิพพาน งานของใจ

๓๗. เขมํ

จงเกษม เปรมปรีดิ์ อย่ามีเศร้า
จะบางเบา หมดทุกข์ เป็นสุขใส
เหตุฉะนั้น สามัญชน บุคคลใด
ถ้ามีใจ เปรมปรีดิ์ ไม่มีจม

จะสบสุข ปลุกปลื้ม ลืมเศร้าโศก
นับเป็นโชค โรคภัย ไม่สะสม

เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ

นี่แหละนะ ธรรมะ พระโคดม
เป็นบรม มงคล ล้นโอฬาร

ศาสนพิธี

พุทธศาสนิกชนย่อมจะต้องประสบกับศาสนพิธี คือ การบำเพ็ญกุศลในงานต่าง ๆ ควรจะได้รู้ศาสนพิธีไว้บ้างก็จะช่วยให้การจัดงานทำบุญเป็นไปด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย ไม่ขาดตกบกพร่อง การทำบุญนั้นกล่าวโดยกว้าง ๆ ก็มีอยู่ ๒ ประเภท

๑. ทำในการมงคล เช่น บวชนาค แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญวันเกิด โกนผมไฟ ตัดจุก เป็นต้น

๒. ทำในการที่เรียกว่าอวมงคลคือเกี่ยวกับการตาย เช่น สวดพระอภิธรรม ทำบุญ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน ฌาปนกิจ ทำบุญอัฐิ ทักษิณานุปทาน

ที่เรียกทำบุญเกี่ยวกับการตายว่าเป็นงานอวมงคลนั้น ความจริงการทำบุญทั้งหลาย เป็นมงคลทั้งสิ้น ไม่เช่นนั้นก็คงไม่เรียกว่าทำบุญ แต่เห็นว่าเนื่องจากการตายเป็นอวมงคล จึงนิยมเรียกกันไปเช่นนั้นเอง

ข้อสำคัญในการทำบุญทุกประเภทต้องเตรียมสถานที่ ภาชนะสำหรับใช้สอย ตลอดจนพระพุทธรูปและเครื่องบูชา

การนิมนต์พระ สิ่งแรกที่ควรกระทำก็คือการนิมนต์พระ ควรเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งนิยมเรียกกันว่าฎีกา เพื่อท่านจะได้ถือไว้เป็นหลักฐานกันลืม ต้องแจ้งสถานที่ ๆ จะประกอบพิธี วัน เดือน ปี เวลา พร้อมด้วยชื่อเจ้าภาพ ถ้านิมนต์เกี่ยวกับงานมงคลควรใช้คำว่านิมนต์เจริญพระพุทธมนต์ ถ้าเกี่ยวกับงานศพควรใช้คำว่านิมนต์สวดมนต์ และแจ้งชื่อผู้ตายพร้อมทั้งยศบรรดาศักดิ์ด้วย ถ้านิมนต์ฉันอย่าพึงออกชื่ออาหารเป็นอันขาดเพราะขัดต่อพระวินัย เช่นนิมนต์ฉันข้าวแช่บอกอย่างนี้ไม่ได้ ถ้าท่านรับนิมนต์ในเมื่อไม่อยู่ในสมัยยกเว้น ท่านจะต้องอาบัติ

จำนวนพระที่จะนิมนต์เกี่ยวกับการสวดมนต์หรือเจริญพระพุทธมนต์นั้นไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ โดย

ทั่ว ๆ ไปนิยมจำนวนคี่ เช่น ๕,๗,๙ ถ้างานมงคลสมรสมักนิยมจำนวนคู่ ถ้านิมนต์พระหลายวัดควรจะบอกชื่อให้ท่านทราบว่านิมนต์ใครบ้าง เพื่อท่านจะได้รู้ว่าใครเป็นพระผู้ใหญ่ผู้น้อย เวลาท่านไปถึงซึ่งคงจะไม่พร้อมกัน ท่านจะได้เลือกที่นั่งได้ถูกว่าท่านควรจะนั่งอันดับไหน

การจัดสถานที่ ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะการจัดสถานที่สำหรับสงฆ์ ในห้องที่จะทำพิธีเจริญพระพุทธมนต์ ควรหาพรมหรือเสื่อมาปูถ้าได้เต็มห้องได้ยิ่งดี

อาสนะ บนพรมหรือเสื่อที่จะจัดให้พระนั่ง ต้องหาผ้าขาวมาปูให้ยาวตลอดที่ ๆ พระจะนั่ง แล้วปูด้วยอาสนะเล็ก ๆ คือผ้าหรือพรมสี่เหลี่ยมบนผ้าขาวนั้นอีกชั้นหนึ่งเท่าจำนวนสงฆ์ เว้นระยะให้ห่างกันพอสมควร อย่าให้ชิดหรือห่างเกินไป คืออย่าให้ท่านนั่งเบียดกัน ถ้ามีหมอนอิงก็จัดไว้ด้วย ถ้าอาสนะที่สงฆ์นั่งนั้นอยู่บนพื้นอาคาร ในห้องนั้นก็ไม่ควรตั้งเก้าอี้ให้

คฤหัสถ์นั่ง ซึ่งจะนั่งสูงกว่าพระเป็นการไม่สมควร ไม่เคารพ เว้นแต่เก้าอี้นั้นจะอยู่ต่ำกว่าอาสนะที่สงฆ์นั่ง

เครื่องรับรองสำหรับสงฆ์ คือกระโถน หมากบุหรี่ น้ำเย็น น้ำร้อน สิ่งเหล่านี้ให้จัดวางไว้ทางขวาของสงฆ์แต่ละองค์ ไม่ควรให้ปะปนกัน กระโถนตั้งไว้ข้างใน ถัดออกมา น้ำเย็นและหมากบุหรี่ การตั้งกระโถนอย่าให้ล้ำไปทางหลังมากเกินไป หมายความว่าให้ท่านใช้ได้สะดวก ส่วนน้ำร้อนหรือเครื่องดื่มอื่น ๆ เมื่อพระเข้านั่งที่แล้วจึงถวาย

การตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชา พระพุทธ-รูปและเครื่องบูชา นิยมจัดตั้งไว้ทางขวาของพระสงฆ์ เครื่องบูชาจะเป็นโต๊ะหมู่หรืออย่างอื่นนั้นแล้วแต่ฐานะของเจ้าภาพจะจัดหามาได้ ดอกไม้ที่บูชาอย่างน้อยควรจัด ๒ ที่ เทียน ๒ ที่ ธูป ๑ ที่ ใช้ธูปเพียง ๓ ดอกก็พอ พระพุทธรูปมักนิยมใช้ปางสมาธิหรือสะดุ้งมาร พระยืนไม่ควรใช้ นอกจากการทำบุญวันเกิด ต้องหันหน้า

พระพุทธรูปให้ไปทางเดียวกับสงฆ์ หมายเอาว่าพระพุทธรูปแทนองค์พระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นประธานสงฆ์ ถ้าสถานที่ไม่อำนวยให้ตั้งทางขวาจะตั้งทางซ้ายก็ได้ ควรหาพรมผืนเล็ก หรือผ้า ซึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าปูที่หน้าโต๊ะบูชา การปูให้ปูทางยาวจากหน้าโต๊ะบูชาออกมาไม่ใช่ปูให้ยาวไปตามหน้าโต๊ะบูชา เพื่อเจ้าภาพจะได้ใช้เป็นที่กราบพระ การจุดธูปเทียนที่บูชาเป็นหน้าที่ของเจ้าภาพ ถ้าเป็นงานมงคลสมรสเป็นหน้าที่ของบ่าวสาว

ภาชนะสำหรับใส่น้ำมนต์ จะใช้ครอบสำริด ครอบทองเหลือง ทองแดง บาตรดิน บาตรเหล็กก็ได้ แต่อย่าใช้ภาชนะที่เป็นเงินหรือทองคำ เพราะเป็นของอนามาส พระจับต้องเข้าเป็นอาบัติ ถ้าจะต้องมีการประพรมน้ำมนต์ ต้องหาหญ้าคามาสักหนึ่งกำมือตัดยอดตัดรากให้เหลือยาวประมาณ ๑ ศอก มัดให้แน่นสำหรับประพรมน้ำมนต์ การใช้หญ้าคาเพราะนิยมกันว่าเป็นหญ้ามงคล เป็นวชิรอาสน์ หรือรัตนบัลลังก์

ที่พระพุทธองค์ประทับนั่งบนหญ้าคา ซึ่งโสตถิยพราหมณ์นำมาปูลาดถวายในวันตรัสรู้ ไม่ควรใช้ของอื่นเช่นใบมะยมนั้นเห็นแต่เขาใช้ในการไล่ผี เทียนน้ำมนต์นิยมใช้เทียนขี้ผึ้งหนัก ๑ บาท การจุดเทียนน้ำมนต์เจ้าภาพเป็นผู้จุด จะจุดเมื่อใดนั้นต้องคอยฟังพระสวดเมื่อขึ้นบทมงคลสูตร อเสวนา จ พาลานํ นั้นจุดได้ จุดแล้วยกภาชนะประเคนพระสงฆ์ที่เป็นประธาน แต่บางแห่งเคยเห็นพระเป็นผู้จุดเทียนก็มี

สายสิญจน์ การทำบุญในงานมงคลต้องวงด้ายสายสิญจน์ด้วย ด้ายสายสิญจน์นั้น นิยมใช้ด้ายดิบ ด้ายอื่นไม่ควรใช้ การจับสายสิญจน์จับครั้งแรกได้ ๓ เส้น เอา ๓ เส้นนั้นมาจับอีกครั้งได้ ๙ เส้น การวงด้ายสายสิญจน์ให้เริ่มตั้งแต่พระพุทธรูปออกไป แล้วโยงไปทางเขตรั้วบ้านหรือที่หนึ่งที่ใดซึ่งเป็นเขตที่มีความประสงค์จะวง แล้วเวียนไปทางทักษิณาวัตร คือเวียนขวา จนมาบรรจบรอบเขตที่จะวง แล้วโยง

เข้ามาหาพระพุทธรูป พันไว้กับฐานพระ อย่าพันองค์พระ ถ้ามีสิ่งอื่นที่จะเข้าพิธีก็ให้จัดโต๊ะมาตั้งไว้ข้างเคียงกับโต๊ะบูชา แล้วโยงสายสิญจน์ไปพันกับสิ่งเหล่านั้นโดยทางทักษิณาวัตรเช่นเดียวกัน แล้วจึงโยงมาพันไว้กับภาชนะที่ใส่น้ำมนต์ ส่วนกลุ่มด้ายสายสิญจน์ที่เหลือหาพานแก้วมาใส่ตั้งไว้ใกล้โต๊ะบูชา เวลาพระจะเริ่มสวด เจ้าภาพต้องประเคนด้ายสายสิญจน์ ด้ายสายสิญจน์นี้ห้ามการข้ามกรายเป็นอันขาด ไม่ว่าพระและคฤหัสถ์ ถ้าจำเป็นจะต้องหยิบของผ่านด้ายสายสิญจน์ให้ยกด้ายสายสิญจน์ขึ้นแล้วเลื่อนของผ่านไปใต้ด้ายสายสิญจน์

การกราบพระ จะเป็นพระพุทธรูปหรือพระสงฆ์ก็ตาม ท่ากราบที่งามและถูกต้องที่สุดคือท่าเบญจางคประดิษฐ์ หมายความว่าต้องให้อวัยวะ ๕ อย่างแตะพื้น คือนั่งคุกเข่ามือพนมยกขึ้นจดหน้าผาก แล้วก้มลงกราบให้ฝ่ามือทั้งสองวางทาบพื้นห่างกันพอหน้าผากก้มลงจด

พื้นได้ และหน้าผากอยู่ในระหว่างฝ่ามือ รวมเป็นอวัยวะ ๕ อย่างจดพื้น คือ เข่า ๒ ฝ่ามือ ๒ หน้าผาก ๑ ทำอย่างนี้ ๓ ครั้ง ๆ แรกให้ว่า **อิเมหิ สกฺกาเรหิ พุทฺธํ ภควนฺตํ อภิปูชยามิ** ครั้งที่ ๒ ว่า **อิเมหิ สกฺกาเรหิ ธมฺมํ อภิปูชยามิ** ครั้งที่ ๓ ว่า **อิเมหิ สกฺกาเรหิ สงฺฆํ อภิปูชยามิ**

การประเคนของ การประเคนของนั้นประเคนได้ทั้งชายและหญิง แต่ต้องรู้ลักษณะของการประเคน คือผู้ประเคนต้องเข้าไปใกล้พระผู้จะรับประเคนให้อยู่ในระยะหัตถบาส คือห่างประมาณ ๑ ศอก ไม่ให้ห่างกว่านั้น ของที่จะประเคนนั้นต้องยกคนเดียวไหว ยกของขึ้นแล้วน้อมกายเข้าไป พระท่านก็ยื่นมือมารับ ถ้าผู้ประเคนเป็นหญิง ท่านจะใช้ผ้าทอดรับ ถ้าระยะที่ผู้ประเคนกับพระห่างกันเกินกว่าหัตถบาสก็ไม่เรียกว่าเป็นการประเคน พระท่านอาจไม่รับก็ได้ถ้าท่านรับอาจจะต้องอาบัติทุกกฏ

การอาราธนาศีล การอาราธนาศีลนั้นเจ้าภาพจะอาราธนาเองหรือจะให้ผู้อื่นอาราธนาก็ได้ โดยมากขอกันเพียงศีล ๕ ก่อนอาราธนาควรกราบพระพุทธรูปเสียก่อน คำอาราธนาศีล ๕ มีดังนี้ มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม ว่า ๓ หน หรือจะว่า มยํ ภนฺเต วิสุํ วิสุํ รกฺขณตฺถาย ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม ก็ได้

เมื่อพระให้ศีลจบแล้วก็อาราธนาพระปริตต่อไป คำอาราธนาพระปริตมีดังนี้

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพทุกฺขวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพภยวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพโรควินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ.

อนึ่ง ในงานใดเมื่อมีการเจริญพระพุทธมนต์แล้วจะ

มีพระธรรมเทศนาต่อ ก่อนพระให้ศีลไม่ต้องอาราธนาศีล ให้ไปอาราธนาเอาตอนพระเทศน์

การเลี้ยงพระ เมื่อพระที่นิมนต์มาพร้อมและถึงเวลาแล้ว เจ้าภาพพึงจุดธูปเทียนบูชาแล้วอาราธนาศีล พระให้ศีลแล้วไม่ต้องอาราธนาพระปริต พระจะสวดถวายพรพระต่อไปเลย ถ้าจะมีการตักบาตรก็ให้เริ่มตักได้เมื่อพระสวดจบบทพระสังฆคุณ คือ สุปฏิปนฺโน ฯ

การเลี้ยงพระนั้นนิยมจัดกันเป็น ๒ อย่าง คือเลี้ยงเป็นสำรับองค์ละสำรับอย่างหนึ่ง เลี้ยงเป็นโต๊ะหรือเป็นหมู่ คือฉันรวมวงกันอย่างหนึ่ง แต่ตามความเห็นของผู้เขียนชอบการเลี้ยงเป็นสำรับ ดูเรียบร้อยงดงามดี การเลี้ยงเป็นโต๊ะบางทีพระบางรูปอาจเป็นที่รังเกียจของพระรูปอื่น ๆ ก็ได้ เช่นเขามีช้อนกลางให้แต่ท่านไม่รู้จักใช้ ท่านใช้ช้อนของท่านตักแกงและอื่น ๆ หรือเผลอเอาช้อนกลางตักน้ำแกงซดก็เคยเห็น ซึ่งผิดทั้งมรรยาทและอนามัย หรือบางทีมีอาหารมากสิ่ง บาง

องค์เอื้อมไม่ถึง จะบอกให้องค์อื่นส่งก็เกรงใจ เลยไม่ได้ฉันของสิ่งนั้น ฉะนั้นถ้าเจ้าภาพสามารถจะจัดได้ควรจัดองค์ละสำรับดีกว่า การหมดเปลืองก็คงไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก ถ้าจะเลี้ยงเป็นโต๊ะควรมีผ้าขาวปู และสิ่งไม่ควรจะลืมก็คือช้อนกลาง ควรให้มีเท่ากับจำนวนจานอาหารในวงนั้น

อนึ่ง การทำบุญเลี้ยงพระตามประเพณีนิยมจะต้องจัดอาหารอีกสำรับหนึ่งซึ่งเรียกกันว่าข้าวพระ หาโต๊ะเล็ก ๆ มาตั้งข้างที่บูชา ควรมีอาหารคาวหวานครบทุกอย่าง อย่างที่เลี้ยงพระตลอดจนน้ำ เมื่อยกมาตั้งแล้วพึงกล่าวคำถวายข้าวพระดังนี้ **อิมํ สูปพฺยญฺชนํ สมฺปนฺนํ สาลีนํ โภชนํ อุทกญฺจ วรํ พุทฺธสฺส ปูเชมิ** ซึ่งแปลว่าข้าพเจ้าขอบูชาด้วยโภชนะ มีข้าวสาลี อันพร้อมด้วยแกง กับ และน้ำ อันประเสริฐแด่พระพุทธเจ้า

ถ้าเป็นการทำบุญเกี่ยวแก่งานศพ ซึ่งมีศพตั้งอยู่

ในที่นั้น ควรจัดอาหารมาวางข้างหีบศพด้วย และเคาะหีบศพ ๓ ครั้ง หมายถึงเรียกให้ผีบริโภค

การมีเทศน์ เมื่อพระท่านขึ้นธรรมาสน์แล้วเจ้าภาพพึงจุดเทียนปักไว้ที่ธรรมาสน์ จะอยู่ทางขวาหรือซ้ายก็แล้วแต่ทางไหนจะเหมาะ หมายเอาว่าเป็นเทียนเพื่อดูหนังสือ อันเป็นประเพณีที่ฏิบัติกันมาแต่โบราณ ถึงแม้เวลากลางวันหรือกลางคืนที่มีไฟฟ้าสว่างไสว เทียนนั้นก็ต้องจุด

เมื่อพระขึ้นธรรมาสน์ อาราธนาศีล พระให้ศีล แล้วอาราธนาธรรมต่อไป คำอาราธนาธรรมมีดังนี้

พฺรหฺมา จ โลกาธิปติ สหมฺปติ
กตฺอญฺชลี อนฺธิวรํ อยาจถ
สนฺตีธ สตฺตาปฺปรชกฺขชาติกา
เทเสตุ ธมฺมํ อนุกมฺปิมํ ปชํ.

การปฏิบัติพระ ก่อนพระจะมาถึงบ้านต้องเตรียม

น้ำล้างเท้าผ้าเช็ดเท้าไว้พร้อม เพราะตามพระวินัยพระจะสวมรองเท้าเข้าบ้านไม่ได้ ที่เห็นสวมกันมีอยู่บ้างนั้นท่านปีนตลิ่ง ฉะนั้นจึงต้องคอยล้างเท้าให้ท่าน เวลาท่านมาถึงต้องออกปากร้องนิมนต์ ถ้าได้จัดที่ไว้ให้ท่านพักก่อนเข้าที่สวดมนต์ก็นิมนต์ท่านพักณที่นั้นก่อนแล้วปฏิบัติท่านด้วย น้ำร้อน น้ำดื่มอื่น ๆ หมากบุหรี่ตามสมควร

เวลาท่านสวดมนต์จวนจะจบคือพอถึงบท ทุกฺขปฺ-ปตฺตา ฯ พึงเตรียมน้ำดื่มไว้ถวายท่าน พอสวดจบก็รีบถวาย เพราะท่านสวดนาน ๆ คอคงแห้ง

เมื่อเวลาพระฉันควรจัดให้มีผู้ปฏิบัติคอยระวังดูแลท่านจะต้องการอะไรบ้าง หรืออาหารสิ่งใดบกพร่องต้องรีบหามาเพิ่มเติม รวมความว่าอย่าพึงทำให้ท่านติในใจ หรือไม่พอใจ

การอุปสมบท คนไทยเราเป็นชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา ถือเอาการอุปสมบทบุตรหลานเป็นเรื่อง

สำคัญ ซึ่งได้กระทำกันอยู่เป็นประจำทั่วประเทศ เป็นการช่วยสืบสาวพระพุทธศาสนาให้ถาวรมั่นคง มารดาบิดาผู้ใดได้บวชบุตรชายก็ปลื้มปีติที่ได้เห็นชายผ้าเหลืองแห่งบุตร ฝ่ายบุตรเมื่อได้บวชก็นิยมกันว่าได้แทนพระคุณมารดาบิดา การบวชนับว่าเป็นศาสนพิธีอย่างหนึ่ง บางรายทำกันเป็นการครึกครื้นสนุกสนาน ฆ่าโคฆ่าหมู ประกอบด้วยสุราเลี้ยงดูกันเป็นที่รื่นเริงก็มี ชนิดนี้ทำทั้งบุญทั้งบาป แต่เห็นจะได้บาปมากกว่าได้บุญ

วิธีปฏิบัติแห่งการจะบวชกุลบุตรนั้นควรกระทำอย่างไร ชั้นแรกควรตกลงใจก่อนว่าจะบวชวัดไหน แล้วจึงพาผู้ที่จะบาชไปหาเจ้าอาวาสเพื่อขอบวช ถ้าท่านตกลงรับได้ท่านก็จะมอบผู้ที่จะบวชไว้ให้แก่พระรูปใดรูปหนึ่ง เป็นพระพี่เลี้ยงหรือกรรมวาจาจารย์ เพื่อได้สั่งสอนแนะนำซักซ้อมอุปสมบทวิธี ตลอดจนกิริยาท่าทางที่จะเข้าหาพระอุปัชฌาย์และพระกรรมวาจาจารย์ ในระยะนี้ผู้จะบวชจะต้องหมั่นท่องจำคำขอบรรพชาและ

คำที่จะต้องตอบเมื่อท่านถามให้แม่นยำ และหมั่นไปซักซ้อมกับพระพี่เลี้ยงจนท่านบอกว่าใช้ได้ หัดว่าอักขรวิธีให้ชัดเจนตามสำเนียงบาลีโดยไม่ติดขัด เวลาเข้าพิธีจริงท่านถามอย่างไรให้ตอบให้ถูกต้อง โดยอย่าต้องมีการแนะนำให้ว่าอย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งบางวัดที่ท่านเคร่งครัดท่านจะไม่ยอมให้บวช ในเมื่อผู้บวชว่าไม่ได้หรือว่าไม่ถูก เรื่องนี้เป็นข้อสำคัญซึ่งผู้จะบวชต้องพยายามทำความเข้าใจและท่องจำซักซ้อมให้แม่นยำ มิฉะนั้นจะเกิดการขายหน้าขึ้น

ถ้าเจ้าอาวาสวัดที่จะบวชนั้นไม่มีฐานะเป็นพระอุปัชฌาย์ เจ้าภาพจะต้องไปนิมนต์พระอุปัชฌาย์วัดอื่นมาเป็นอุปปัชฌาย์

สิ่งของที่เจ้าภาพจะต้องจัดหานั้นมี อัฐบริขาร คือไตรหนึ่งไตร (มีสบง จีวร สังฆาฏิ นับเป็น ๓) บาตร กล่องเข็ม ประคดเอว มีดโกน หม้อกรองน้ำ รวม ๘ อย่าง ส่วนของอื่นนอกจากนี้ เช่นที่นอน

หมอนมุ้ง ไม่อยู่ในบัญญัติ แล้วแต่เจ้าภาพจะหามาเพื่อความสะดวกแก่พระที่บวชจะได้ใช้สอย สิ่งประกอบอีกจำพวกหนึ่งตามที่นิยมกันก็คือ กรวยคู่สวดอุปัชฌาย์รวมสามคู่ ดอกไม้ธูปเทียน ๓ ชุด เครื่องไทยทานสำหรับพระอุปัชฌาย์ คู่สวด และพระอันดับ ส่วนพระอันดับนั้นจะนิมนต์ทั้งวัดหรือจำนวนเท่าใดก็แล้วแต่เจ้าภาพ แต่รวมทั้งหมดไม่ควรน้อยกว่า ๑๐ รูป

การทำขวัญนาคยังเป็นที่นิยมกันอยู่อย่างแพร่หลาย ซึ่งดู ๆ ก็ไม่เกี่ยวกับศาสนพิธีแต่ก็เป็นการกระทำที่ดี คือนาคจะได้ฟังคำบรรยายอันเป็นคติ ซึ่งหมอผู้ทำขวัญจะกล่าวอย่างละเอียดพิสดารตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิอยู่ในครรภ์มารดา พรรณนาถึงคุณมารดาบิดา และสอนไม่ให้เดินไปในทางที่ผิดที่ชั่วนานาประการ

ถ้าจะมีการทำขวัญเจ้าภาพจะต้องเตรียมบายศรีเครื่องประกอบบายศรี แว่นเวียนเทียน ปี่พาทย์ และหาหมอมาทำขวัญ บายศรีนั้นนิยมทำ ๓ ชั้น ๕ ชั้น ๗ ชั้น

การฉลองพระที่บวช โดยมากเมื่อบวชแล้วมักนิยมทำการฉลองให้เสร็จไปในคราวเดียวกัน การฉลองก็มีการสวดมนต์เย็นเลี้ยงพระ และมีบายศรี เวียนเทียนอีกครั้งหนึ่ง บายศรีเวลาฉลองนิยมทำมากกว่าเวลาทำขวัญ ๒ ชั้น จะทำที่บ้านหรือที่วัดก็ได้

งานศพ เรื่องของงานศพนั้นเริ่มตั้งแต่ตาย เบื้องต้นก็มีการรดน้ำศพ การรดน้ำศพนี้แต่ก่อนทำกันแต่ในหมู่วงศ์ญาติ มาสมัยนี้เห็นมีบัตร์เชิญใครต่อใครที่ไม่ใช่ญาติให้ไปรดน้ำศพด้วย เมื่อรดน้ำศพแล้วก็เอาศพลงหีบ สถานที่ทำการนี้มีทำกันเป็นสองแห่ง คือทำที่บ้านหรือที่วัด ประเพณีถือกันว่าถ้าผู้มรณะไปตายนอกบ้านไม่ให้นำศพเข้าบ้าน นำไปทำที่วัดเลย หรือตายในบ้านแต่ในบ้านคับแคบไม่เหมาะกับจะรับรองแขก ก็มักจะเชิญศพไปตั้งทำบุญที่วัด สมัยนี้ผู้อยู่ในจังหวัดพระนครธนบุรีการทำงานศพสะดวกสบายมาก เพราะมีฌาปนสถานหลายแห่ง เพียงแต่บอกไปเขาก็

มาจัดการให้ทุกอย่าง ตั้งแต่เอาศพลงหีบ เอาไปวัด ตั้งศพ ดอกไม้ เครื่องประดับที่ตั้งศพ ตลอดจนอาหารเลี้ยงพระ โดยเจ้าภาพไม่ต้องยุ่งเป็นกังวล เพียงแต่คอยจ่ายทรัพย์เท่านั้น ซึ่งก็ไม่มากไปกว่าที่เราจะจัดการเอง

ส่วนผู้มีฐานะดีมีบริวารมากก็มักทำที่บ้าน พิธีการที่เคยเห็นมาเมื่อเอาศพลงหีบ ควรต้องเตรียมนิมนต์พระมาบังสุกุล พระบังสุกุลนี้ไม่จำกัดจำนวนเท่าใดก็ได้แล้วแต่ความพอใจของเจ้าภาพ สิ่งที่จะกระทำต่อไปก็คือหาดอกไม้มาประดับที่ตั้งศพ จัดอาสนะสำหรับสงฆ์ที่สำหรับพระสวดอภิธรรม นิมนต์พระสวดอภิธรรม หาของไทยทานถวายพระสวด พระสวดอภิธรรมจะสวดปล่อย คือสวดแล้วถวายของเช้าไม่ต้องเลี้ยง หรือจะเลี้ยงภัตตาหารเช้าด้วยก็ได้ สมัยนี้พระสวดอภิธรรมนิยมสวดเพียง ๔ จบ สมัยโบราณสวดกันคืนยังรุ่ง เช้าเลี้ยงพระเลยไม่ต้องเทียวไปเทียวมา การสวด

อภิธรรมจะสวดกี่คืนก็แล้วแต่ความพอใจของเจ้าภาพ

เมื่อตายครบ ๗ วันก็มีการทำบุญ ๗ วัน การทำบุญ ๗ วันก็ไม่มีอะไรพิสดาร มีการสวดมนต์เลี้ยงพระบังสุกุล การนับวันนั้นเช่นตายวันอาทิตย์ ถ้าจะสวดมนต์เย็นก็สวดในวันเสาร์ วันอาทิตย์เลี้ยงพระ หรือจะทำวันเดียวก็ทำวันอาทิตย์ หรือจะมีเทศน์ด้วยก็แล้วแต่เจ้าภาพ พึงทราบว่าการทำบุญเกี่ยวด้วยการตายไม่ต้องมีการวงสายสิญจน์ ไม่ต้องตั้งที่น้ำมนต์ ส่วนพระสวดมนต์นั้นนิยมจำนวนคี่

การทำบุญ ๕๐ วัน ๑๐๐ วันนั้นจะทำหรือไม่ทำก็ได้ เข้าใจว่าจะเป็นประเพณีมาจากจีน แต่การทำไม่เสียหายอะไร การทำบุญยิ่งทำมากยิ่งดี

การเผาศพ ถ้าศพอยู่บ้านการจะนำศพไปวัดมีอยู่ ๒ วิธี คือการลักศพโดยเอาศพไปวัดเงียบ ๆ ไม่มีพิธีรีตองอะไร อีกวิธีหนึ่งคือการนำศพไปเป็นพิธีต้องมีพระ ๑ รูป อ่านคัมภีร์พระอภิธรรมนำหน้าศพ เมื่อศพมา

ถึงวัดแล้วถ้าจะมีการบำเพ็ญกุศลอีกก็เชิญศพขึ้นตั้งบนศาลา จะมีเทศน์หรือมาติกาบังสุกุลก็แล้วแต่ เมื่อเสร็จพิธีก็เชิญศพเวียนเมรุ ๓ รอบ ทางอุตตราวัตร คือเวียนซ้าย มีบุตรหลานและวงศ์ญาติเดินตามศพ แล้วเชิญศพขึ้นตั้งบนเชิงตะกอน ตอนนี้มีการทอดผ้าบังสุกุลก่อนจะจุดเพลิง การทอดผ้าบังสุกุลนี้ไม่ควรทำให้มากมายหลายรายจนเป็นการเบื่อหน่ายต่อแขก การทอดผ้าครั้งสุดท้ายควรให้แขกผู้ใหญ่หรือเจ้านายในที่นั้นเป็นผู้ทอดและจุดเพลิง ถ้าเป็นศพที่ได้รับพระราชทานเพลิง เจ้าพนักงานจะเป็นผู้นำเพลิงหลวงมา ผู้ที่จะจุดก่อนจุดจะต้องยืนหันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ แล้วถวายคำนับก่อนจึงนำเครื่องเคารพศพของหลวงวางที่เชิงตะกอนแล้วจุดเพลิงได้ แล้วแขกผู้ได้รับเชิญมาก็ขึ้นจุด ซึ่งควรจะเป็นไปตามลำดับผู้ใหญ่ผู้น้อย ไม่ควรเบียดเสียดแทรกแซงขึ้นก่อนผู้ใหญ่

พิธีเก็บอัฐิ เมื่อทำการเผาเสร็จแล้ว การเก็บอัฐิจะกระทำให้เสร็จในวันนั้นหรือจะทำในวันรุ่งขึ้นก็ได้ การเก็บอัฐินั้นเจ้าหน้าที่ของฌาปนสถานจะเป็นผู้แปรรูป ถ้าวัดที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ฌาปนสถานก็เป็นหน้าที่ของสัปเหร่อ การแปรรูปคือจัดกองอัฐิให้เป็นรูปคนมีศีรษะแขนขา ก่อนจะเก็บควรมีผ้าทอดและเตรียมนิมนต์พระมาบังสุกุลแล้วเก็บอัฐิเท่าที่ต้องการเป็นเสร็จพิธี

แต่สำหรับพระศพเจ้านายและศพผู้มีบรรดาศักดิ์มักกระทำในเช้าวันรุ่งขึ้นจากวันเผาโดยมีพิธี ๓ หาบ

ที่เรียกว่า ๓ หาบนั้นมีไตร ๓ ไตร สำรับอาหารและอาหารแห้งใส่สาแหรกหาบ ๓ หาบ หม้อและเชิงกราน ๓ ชุด ผู้ที่จะถือของหรือหาบของ ๓ หาบนี้โดยมากใช้ญาติที่ใกล้ชิดหรือบุตรหลานของผู้วายชนม์เดินเรียงไปตามลำดับเวียนเชิงตะกอน ๓ รอบ ในขณะเดินเวียนให้กู่ไปด้วยโดยร้อง "วู้" เวียนไปจนครบ ๓ รอบแล้ววางลง เจ้าหน้าที่จะทำการแปรรูป แล้วจุด

ธูปเทียนบูชา แล้วนำผ้าขึ้นทอดครั้งละ ๑ ที่ นิมนต์พระสดับปกรณ์หรือบังสุกุลจนครบ ๓ รูป แล้วเลือกเก็บอัฐิตามต้องการ ส่วนที่เหลือให้บรรจุในภาชนะเก็บไว้ จัดที่ถวายภัตตาหารพระสงฆ์ จะให้ท่านฉันที่นั่นหรือกลับไปฉันที่วัดก็ได้ แล้วมอบเครื่องหาบถวายไป ถ้าเป็นอาหารแห้งก็ไม่ต้องประเคน เสร็จแล้วพระสงฆ์อนุโมทนา กรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลให้ผู้วายชนม์เป็นเสร็จพิธี

การถวายสังฆทาน ที่ทำกันเป็น ๒ อย่าง คือทำเพื่อศิริมงคลอย่างหนึ่ง ทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้วอย่างหนึ่ง คำว่าสังฆทานเป็นที่มุ่งหมายถวายแก่สงฆ์ โดยไม่เจาะจงว่าจะถวายให้แก่สงฆ์องค์นั้นองค์นี้ ถ้ามีการเจาะจงก็ไม่เรียกสังฆทาน เรียกว่าปาฏิปุคคลิกทาน

เมื่อมีความประสงค์จะถวายสังฆทาน ต้องไปขอสงฆ์จากพระภัตตุทเทสก์ ซึ่งทางวัดได้แต่งตั้งไว้ให้เป็น

ผู้มีหน้าที่จัดสงฆ์ไปรับสังฆทาน ผู้ขอสงฆ์ไม่ต้องเจาะจงว่าจะต้องการสงฆ์องค์นั้นองค์นี้ ต้องมอบให้เป็นหน้าที่ของพระภัตตุทเทสก์จัดให้เช่นนี้จึงจะเป็นสังฆทาน ซึ่งท่านว่าได้อานิสงส์แรงกว่าปาฏิปุคฺคลิกทาน เมื่อได้ไปขอสงฆ์แล้วพึงจัดที่บูชาพระพุทธรูปและอาสนะดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และจัดเตรียมภัตตาหารกับสิ่งของที่จะถวายไว้ให้พร้อม เมื่อพระสงฆ์มาถึงพร้อมแล้ว จุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรูปกราบ ๓ ครั้งแล้วอาราธนาศีล รับศีลเสร็จแล้วยกเครื่องที่จะถวายสังฆทานมาวางตรงหน้าสงฆ์แต่ละองค์ แล้วกราบอีก ๓ ครั้งนั่งประนมมือเปล่งวาจากล่าวนำคำถวายสังฆทานดังต่อไปนี้

ถวายเพื่อความศิริมงคล ตั้งนโม ๓ หนแล้วว่า

อิมานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ ภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ

หิตาย สุขาย

คำแปล ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหารกับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์โปรดรับภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายตลอดกาลนาน เทอญ

คำถวายเพื่ออุทิศให้ผู้ล่วงลับ ตั้งนโม ๓ หน แล้วว่า อิมานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ ภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากญฺเจว มาตาปิตุอาทีนญฺจ ญาตกานํ กาลกตานํ หิตาย สุขาย

คำแปล ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหารกับทั้งบริวารเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์โปรดรับภัตตาหาร กับทั้งบริวารเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข

แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ญาติทั้งหลายอันมีมารดาบิดาเป็นต้นที่ละโลกไปแล้วด้วย ตลอดกาลนาน เทอญ เมื่อกล่าวคำถวายจบแล้วกราบ และประเคนสิ่งของนั้นเฉพาะสิ่งของที่ควรประเคน ถ้าเป็นอาหารที่จะเก็บไว้ได้นานเช่นข้าวสารและของแห้งอื่น ๆ ไม่ควรประเคน เพราะถ้าท่านรับประเคนแล้วจะเก็บไว้ได้เพียงเช้าชั่วเพลในวันนั้นเท่านั้น ถ้าเลยเวลานั้นไปท่านจะบริโภคสิ่งของนั้นไม่ได้ ครั้นประเคนแล้วพระสงฆ์อนุโมทนาพึงกรวดน้ำ จบแล้วกราบ เป็นเสร็จพิธี

ทักษิณานุปทาน การทำทักษิณานุปทานนั้นคือทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้วงศ์ญาติ และบุพการีผู้ล่วงลับไปแล้ว มักนิยมทำร่วมกับการมงคลเช่นทำบุญวันเกิดเป็นต้น เจ้าภาพต้องนำอัฐิหรือเขียนชื่อผู้ตายเพื่อพระจะได้บังสุกุล เมื่อบังสุกุลเสร็จแล้วต้องเอาชื่อที่เขียนนั้นเผาไฟ

ถ้าการทำบุญใด ๆ จะทำทักษิณานุปทานด้วย ควร

ต้องทำทักษิณานุปทานก่อนศาสนพิธีอย่างอื่น คือนิมนต์พระมาทำมาติกาบังสุกุล ถวายไทยทาน พระอนุโมทนา กรวดน้ำแล้วเป็นเสร็จพิธี ต่อจากนี้ถ้ามีการเจริญพระพุทธมนต์จึงกระทำต่อจากทักษิณานุปทาน

การกรวดน้ำ การทำบุญทุกอย่างเมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาคือ ยถา ฯ ต้องทำการกรวดน้ำทุกครั้ง การกรวดน้ำเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้วมีบุพพการีและสรรพสัตว์ทั้งหลายเป็นต้น การกรวดน้ำเมื่อกรวดในขณะที่พระท่านกล่าวอนุโมทนา ให้เริ่มเทน้ำออกจากภาชนะที่ใส่น้ำนั้น โดยอย่าใช้นิ้วมือรอต้านทานน้ำไว้ ปล่อยให้น้ำไหลไปทีละน้อย เมื่อพระท่านว่ายถาฯ จบพระอื่น ๆ รับสัพพี ฯ ให้เทน้ำให้หมดและเลิกกรวด เท่าที่พบบ่อย ๆ ผู้กรวดน้ำมักกระทำไม่ถูกวิธีคือกรวดไปจนพระสัพพี ฯ แล้วก็ยังไม่หยุด และยังแถมเอานิ้วมือต้านทานน้ำไว้ให้หยดทีละน้อย กว่าจะหมดภาชนะก็นาน บางคนก็ว่าคาถากรวดน้ำไปด้วยกว่าจะจบจึง

ต้องเสียเวลานาน ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเมื่อกรวดน้ำในขณะที่พระยถา ฯ ไม่จำเป็นจะต้องว่าคาถา เพราะพระท่านว่าให้แล้ว ถ้ากรวดโดยไม่มีพระยถา ฯ จะว่าคาถาและกรวดนานเท่าไรก็ได้

เมื่อกล่าวถึงการกรวดน้ำข้าพเจ้าได้ประสบมาแก่ตนเองครั้งหนึ่งหลายสิบปีมาแล้ว ในสมัยนั้นข้าพเจ้ายังห่างวัดมาก แต่นึกว่าจะทอดกฐินในจังหวัดซึ่งห่างกรุงเทพ ฯ มาก จึงจัดการทอดที่วัดกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งทำกันสนุกสนานครึกครื้น เมื่อทอดเสร็จแล้วก็ไม่ได้กรวดน้ำ เพราะเห็นเป็นเรื่องเหลวไหล ครั้นค่ำลงนอนหลับเห็นแต่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว และผู้ที่รู้จักซึ่งไม่ใช่ญาติที่ตายไปแล้วก็มี คือเห็นหน้าคนนั้นคนนี้บ้างแล้วก็หายไป โดยไม่ได้พูดจาอะไรกัน แล้วก็ตื่นขึ้นในกลางดึก โดยไม่ได้เฉลียวใจนึกถึงการที่ไม่ได้กรวดน้ำ แล้วนอนต่อไปใหม่ ครั้นหลับก็เห็นเช่นนั้นอีก เห็นแล้วก็ตื่นขึ้นอีก แล้วนอนใหม่ครั้นหลับก็เห็นเช่น

นั้นอีก คราวนี้ตื่นขึ้นก็มานั่งคิดว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ซึ่งแต่ก่อนแต่ไรไม่เคยเห็น เพราะพวกที่เห็นก็ตายจากไปนานแล้ว คิดไปคิดมาก็นึกถึงการทอดกฐินว่าทอดแล้วไม่ได้กรวดน้ำ จึงคิดเอาว่าเขามาทวงส่วนบุญ คาถากรวดน้ำว่าอย่างไรก็ไม่เคยรู้ ข้าพเจ้าจึงไปตักน้ำมาแก้วหนึ่ง แล้วก็กล่าวว่าข้าพเจ้าทอดกฐินครั้งนี้หรือบำเพ็ญกุศลใด ๆ ถ้าจะมีอานิสงส์เกิดจากการกระทำนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศให้แก่ญาติมิตรทั้งหลายและสัตว์ทั้งหลายทั่วกัน จงไปสู่สุคติเถิด แล้วก็เทน้ำทั้งแก้วลงในแม่น้ำ (เวลานั้นข้าพเจ้าอยู่ในเรือ) เสร็จแล้วก็นอนหลับสบาย จนบัดนี้ไม่เคยเห็นหมู่ญาติหรือใครที่ตายไปแล้วอีกเลย นี่คือเหตุที่ทำบุญแล้วไม่ได้กรวดน้ำ ท่านผู้ได้อ่านหนังสือนี้จะเชื่อหรือไม่ก็ตาม แต่ความจริงที่ได้ประสบมาเป็นเช่นนั้น.

การเขียนเรื่องศาสน์พิธีนี้อาจจะขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดไปบ้างก็ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นก็นับว่าเป็นความรู้ผิดของข้าพเจ้า ถ้าผู้ใดพบเห็นข้อผิดพพลาดกรุณาทักท้วงให้ทราบได้ก็จะเป็นพระคุณยิ่ง.

ร.พ. มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร พระนคร
นายพินิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา ๑๘/๔/๒๕๑๑

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
ถนนพระสุเมรุ หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร โทร. 817780
นายพินิจ อุ่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา พ.ศ. ๒๕๑๑